

Absztraktok

Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Egyesület
Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

2018. március 4.

Demokratikus Nevelésért és
Tanulásért Közhasznú Egyesület

Demokratikus Nevelés Konferencia

Szabadság és demokrácia az oktatásban és a családban

1126 Budapest, Kis János altábornagy utca 40.
(ELTE TÓK)

2018. március 4.

<http://www.dem-nev.eu>

<https://www.facebook.com/events/1606526366070606/>

SZERVEZŐK:

Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Egyesület

<http://www.demokratikusneveles.hu>

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító és Óvóképző Kar

<http://www.tok.elte.hu>

SZERVEZŐBIZOTTSÁG:

Dr. Mattasits Annamária (elnök)

Széger Katalin, Páll Gábor, Dr. Lehmann Miklós,
Zubonyainé Pelka Zsuzsanna, Fóti Péter, Gál Tamás

SZERKESZTETTE: Lehmann Miklós

ISBN 978-963-284-977-5

Köszöntő

A konferencia szervező bizottságának nevében szeretettel üdvözlünk mindenkit, ezen a számunkra nagy napon. Nagy álmunk válik ma valóra azzal, hogy megnyithatjuk az első Demokratikus Nevelésről szóló konferenciánkat!

Reméljük, hogy az előadások, workshopok és kerekasztalok meghallgatása, az azokon való aktív részvétel során mindenki, így mi is nagyobb tudással megyünk majd haza a konferencia után.

Fontos számunkra ezen a napon, hogy lehetőséget biztosítsunk az itt megjelenteknek, hogy a közös gondolkodás során terjedjenek azok az értékek, amikben mi is hiszünk, ahogyan mi is éljük az életünket. Ilyen értékek számunkra demokratikus gondolkodás, mások meghallgatása, az odafigyelés, a nyitottság, az elfogadás, a közösségben rejlő erő és tudás és még sorolhatnánk.

A rengeteg előadás, workshop és kerekasztal beszélgetés mellett a közösségi terünkben jobb megértés kedvéért egy bemutatót is tervezünk arról, hogy mi mit tartunk egy demokratikus közösség kiemelten fontos részének. Mindenkit arra biztatunk, hogy az ebédszünet végén ½ 2 kor jöjjön a 2. emeleti kávézóba az „Iskolagyűlésre“. A regisztráció idején kiosztott 2 rövid írás elmondja, hogy szerintünk mi is az iskolagyűlés és mik a legfontosabb szabályai.

Végezetül Frank Smith amerikai pszichológus és tanulási szakértő szavaival szeretném bemutatni, hogy milyen konferenciát terveztünk:

“Sok minden fut párhuzamosan - előadások, poszterek, beszélgetések, kirándulások, kulturális programok. Mindig van lehetőség kiszállni, pihenni, reflektálni, beszélgetni, írni, olvasni. Vannak nyugodt sarkok, lehetőség testmozgásra, elérhető enivaló, innivaló, és fürdőszobák, lehetőség önkifejezésre, és csoportos találkozásra, mindenféle kényszer és értékelés nélkül. Nagy a lehetősége annak, hogy a tanulás klasszikus modellje szerint lehessen tanulni, és ki van zárva minden, ami a hivatalos tanulás rituáléja lenne. Más szavakkal kifejezve egy civilizált élmény, amely minden résztvevőnek más, de mindegyiket kielégíti.” (Frank Smith)

<http://www.demokratikusnevelés.hu/index.php/cikkek/18-frank-smith/198-frank-idealis>

Ugyanígy néz ki szerintünk a tanulás klasszikus nézetére alapozó szabad iskola is!

Jó tanulást és kellemes időtöltést kívánunk minden vendégünknek!

Demokratikus Nevelésért és
Tanulásért Közhászú Egyesület

Demokratikus nevelés konferencia

2018. március 4.

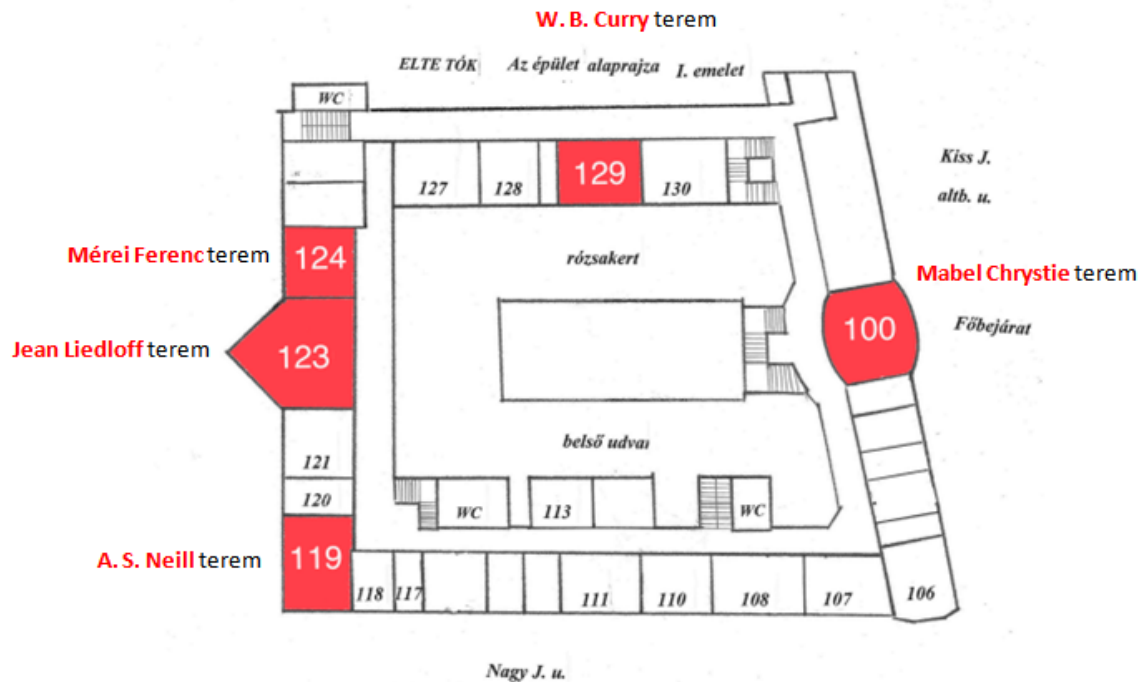
www.demokratikusnevelés.hu/konferencia

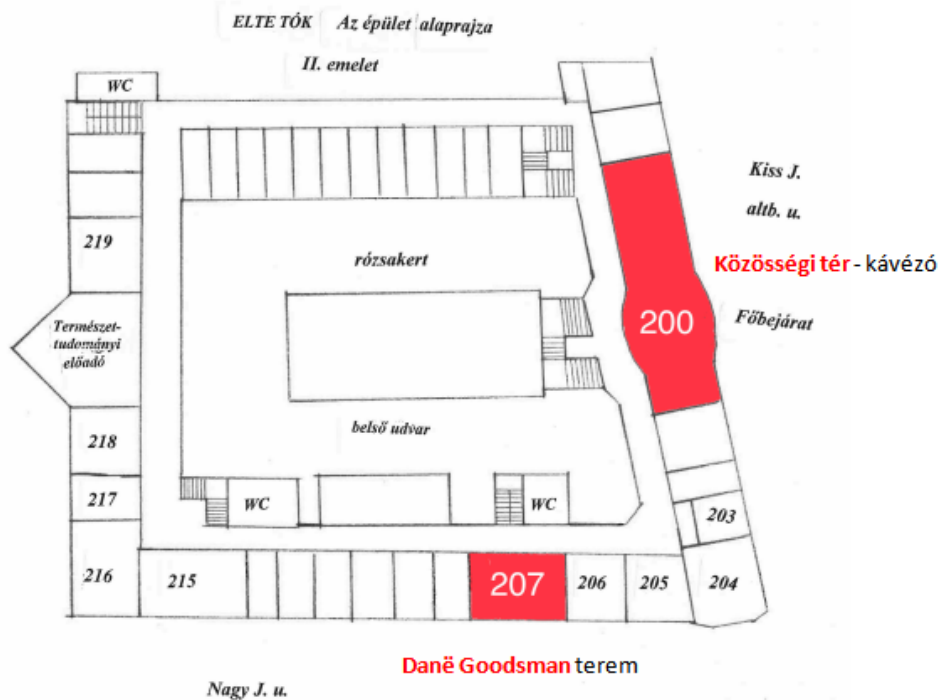

Időpont	Közösségi tér 2. em. 200.	Jean Liedloff terem 1. em. 123.	Mabel Chrystie terem 1. em. 100.	A.S.Neill terem 1. em. 119.	Mérei Ferenc terem 1. em. 124.	Danë Goodsman terem 2. em. 207.	W.B.Curry terem 1. em. 129.
08:30 - 09:00	Regisztráció						
09:00 - 09:05		Megnyitó: Fóti Péter	Megnyitó: Dr. Lehmann Miklós	Megnyitó: Dr. Mattasits Annamária	Megnyitó: Gál Tamás	Megnyitó: Széger Katalin	Megnyitó: Zubonyainé Pelka Zsuzsanna
9:05 - 9:50	Kávéház és játsszozsoba	Fóti Péter (előadás): Demokratikus oktatás: Politika vagy pedagógia?	Dr. Horváth Zsolt (előadás): Mérei Ferenc és a demokratikus iskola	Dr. Gyurkó Szilvia (előadás): Mire van szüksége a gyerekek egy demokráciában?	Bariné Kazai Zsuzsanna (előadás): Pozitív Fegyelmzés	Belinszky Anna és Korenyák Zsófia (workshop): Vox Pop vitajáték: vitakultúra- fejlesztés és párbeszédre nevelés az iskolában	Lipták Erika és Dr. Gádor Anna (workshop): Személyközpontú attitűd és demokratikus nevelés - kapcsolódások és kérdések
10:00 - 10:50		Bas Rosenbrand (előadás): The skills of the staff in child- centred learning	Kulcsár Gábor (előadás): Párbeszéd a Waldorf-iskolában	Niedermüller Anna (workshop): Iskolapolgárok párbeszéde egy lehetséges iskolában - Az AKG Alapiskola alternatív kerettantervi tervei és elemei	Déri András (előadás): Demokráciára nevelés nonformális módszerekkel - Lehetőségek és európai keretek	Kerekes Valéria (workshop): A játék és a mese együttes megjelenési módjai a nevelés különböző színterein	Dr. Kolosai Nedda (előadás): Együttműködés, együttgondolkodás, új tanulási formák
11:00 - 11:50		Marko Koskinen (előadás): Future of Education	Knausz Imre (előadás): Műveltség és szabadság	Dr. Trencsényi László (előadás): Néhány történelmi tapasztalat demokratikus nevelést megkísérítő iskolákról	Kristóf Péter (előadás): A VUCA világ pedagógiája	Bem Tímea (workshop): Norvégiai szakmai látogatásunk tapasztalatai - Brátejordet Skole	Rémán Izabella (előadás): Játssz, hogy érez, hogy tanulj, hogy éj!
12:00 - 13:30	Ébédszünet						

12:00 - 13:30	Ebédszünet						
13:30 - 14:00	Iskolagyűlés						
14:00 - 14:50	Kávéház és játsszószoza	Dr. Neszt Judit <i>(előadás):</i> Nehezen nevelhető gyermekek egy demokratikus osztályban	<i>Kerekasztal - 1: Mi az a demokratikus nevelés?</i> Résztevők: Föti Péter (moderátor), Dr. Gyarmathy Éva, Dr. Trencsényi László, Knausz Imre, Saly Erika, Victor András, Kristóf Péter	Nahalka István <i>(előadás):</i> A kultúraátadás lehetetlensége	Virágh Szabolcs <i>(előadás):</i> Egy demokratikus iskola dilemmái a 21. századi Magyarországon	Kosztel Krisztina <i>(előadás és workshop):</i> Választások és döntések, avagy szabadság és demokrácia az óvodában	Ginterné Csorba Zsuzsanna <i>(workshop):</i> Élet a Malom-Alom demokráciájában (Beszélgetés gyerekekkel, szülőkkel és pedagógusokkal)
15:00 - 15:50		Dr. Kádár Annamária <i>(előadás):</i> A szociális stílus felismerésének szerepe a gyermek önbecsülésének és küzdőképességének megalapozásában	<i>Kerekasztal - 2: Demokratikus kommunikáció</i> Résztevők: Dr. Lehmann Miklós (előadó, moderátor), Dr. Bajzath Angéla, Kereszty Zsuzsa, Kiss Fanni Fruzsina	Braun József <i>(előadás):</i> Atipikus tehetségek - és a demokrácia	Váczl Dorotya <i>(előadás):</i> Demokratikus forradalom a tanteremben	Páll Gábor <i>(előadás):</i> Erőszakmentesség egy izraeli iskolában	Saly Erika és Victor András <i>(workshop):</i> Demokratikus gyakorlatok gyűjtése a műhely résztvevőivel (interaktív)
16:00 - 16:50		Dr. Gyarmathy Éva <i>(előadás):</i> Autonómia és szabad fejlődés	<i>Kerekasztal - 3: Hazai demokratikus intézmények tapasztalatai</i> Résztevők: Dr. Mattasits Annamária (moderátor), Ginterné Csorba Zsuzsanna, Kosztel Krisztina, Szlaukó Mónika, Virágh Szabolcs	Prievara Tibor <i>(előadás):</i> A digitális transzformáció gyakorlata a magyar közoktatásban - egy pedagógiai kísérlet beszámolója	Victor András <i>(előadás):</i> A demokratikus viszonyulás életkori és szituációs változatai	Novák Julianna <i>(workshop):</i> Demokrácia az élet kezdetén	Dobos Orsolya <i>(előadás):</i> Demokratikus elemek megjelenése a mai magyar alternatív iskolák működésében

A változtatás jogát fenntartjuk

Absztraktok

Pozitív fegyelmezés

Bariné Kazai Zsuzsanna
Pozitív Fegyelmezés oktató

A Pozitív Fegyelmezés célja olyan szociális készségek és képességek tanítása, amelyek hosszú távon hozzájárulnak ahhoz, hogy egy gyerek felnőttként is boldog, sikeres, hasznos és tevékeny tagja legyen a társadalomnak. A Pozitív Fegyelmezés mélyen tiszteletteljes, és bátorító gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt. Egyaránt szól szülőknek és tanároknak – mindenkinek, aki a hagyományos, büntető, eszközöket olyanokra cserélné, amelyek a kapcsolat megőrzése mellett hosszú távon is hatékonyak.

Vox Pop vitajáték: vitakultúra-fejlesztés és párbeszédre nevelés az iskolában

Belinszky Anna, Korenyák Zsófia
Demokratikus Iskoláért Alapítvány
<https://i-dia.org>

Egy játék, ami a valódi beszélgetések élményét nyújtja. Egy fejlesztő eszköz, amely érvelni, gondolkodni tanít. Egy facilitációs módszer, ami lehetővé teszi, hogy érdeemben megbeszéljünk egy ellentmondásos témát. Erről szól a Vox Pop Vitajáték, amelybe belesűritettük a DIA közel 10 éves tapasztalatát a vitakultúra-fejlesztés terén. A workshop résztvevői megismerkedhetnek a módszerrel, és lehetőséget kapnak a Vox Pop Vitajáték kipróbálására.

Norvégiai szakmai látogatásunk tapasztalatai - Bråtejordet Skole Workshop

Bem Tímea
tanár, Erasmus+ projekt-koordinátor

2017 szeptemberében iskolánk öt pedagógusa egy sikeres EEA Grants pályázat nyomán jutott el Osloba, ahol a Bråtejordet Skole mindennapjaiba nyerhettünk

bepillantást. A modern iskolában 8-10. évfolyamokon folyik az oktatás rendkívül magas színvonalon, irigylésre méltó technikai felszereltség mellett, szinte teljesen digitális formában. Nagy hatást tett ránk az intézmény légköre: tisztelet, elfogadás, nyugodt hangulat volt jellemző a tanórákon, a szünetekben és az iskolán kívüli elfoglaltságokon is. A workshopon egyhetes szakmai látogatásunk élményeiről fogok beszámolni, majd együtt gondolkodunk a tapasztalatokról.

Atipikus tehetségek - és a demokrácia

Braun József

MH Líceum Alapítvány kuratórium elnöke

A XIX-XX. század fordulójától egyre gyorsuló mértékben és egyre érzékelhetőbben jelennek meg különös jelenségek az egymást követő generációkban. Különös érdeklődések, különös érzékenységek, különös képességek, különös világ-értelmezések stb. - melyek, mivel a környezet számára többnyire értelmezhetetlenek, zavaróak. Ez a zavaró jelleg az iskolákban oly módon jelenik meg, hogy e diákok marginalizálódnak, majd kiszorulnak az iskolákból. A szokásos és ismert tanulás-tanítási helyzetekes szervezeti megoldások jórészt hatástalanok ...

Demokráciára nevelés nonformális módszerekkel - Lehetőségek és európai keretek

Déri András

Tanársegéd, ELTE TÓK, Among Others Erasmus+ nemzetközi projekt magyarországi csapatának tagja, Europe Goes Local Erasmus+ projekt magyarországi csapatának tagja

A prezentáció a nonformális módszerek demokráciára nevelésben betöltött szerepére és lehetőségeire hívja fel a figyelmet. Számos fontos európai és hazai stratégiai dokumentum (pl. az EU ifjúsági Stratégiája, az Európa Tanács chartája a demokratikus állampolgárságra nevelésről és emberi jogi nevelésről, illetve az Egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiája) hangsúlyozza a formális környezeten kívüli tanulás szerepét, és kínál ennek alkalmazásához eszközöket és forrásokat. A fogalmi tisztázáson és a stratégiai keretrendszer felvillantásán túl a prezentáció egy jó gyakorlatot is bemutat: az

„Among Others” projektjét, mely egyetemi (tehát formális) keretek közé igyekszik nonformális módszereket integrálni.

Demokratikus elemek megjelenése a mai magyar alternatív iskolák működésében

Dobos Orsolya

Eszterházy Károly Egyetem doktorandusza, az Alapítványi és Magániskolák Egyesülete alternatív tagozatának vezetője

www.ame.hu

Néhány éve nagy érdeklődés övezi az alternatív- és alternatív jellegű iskolákat: a már meglévőkhöz hatalmas a túljelentkezés, és sorra alakulnak új iskolák és tanulócsoporthoz. Az alternatív iskolák működésébe gyakran megjelennek demokratikus elemek, például a közösségi iskolaalapítás, a pedagógusok közötti demokratikus működés és a diákok választási lehetőségei az iskolai élet számos területén. Előadásomban helyzetképet adok a mai magyar alternatív iskolákról, kiemelve működésükben a demokratikus elemeket és gyakorlatokat.

Demokratikus oktatás: Politika vagy pedagógia?

Fóti Péter

Elnök, Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Egyesület

Miért éppen a 20. század elején jelent meg a demokratikus oktatás gondolata? Mennyiben volt ez következménye politikai változásoknak és mennyiben pedagógiai/pszichológiai megfontolásoknak? Az amerikai Homer Lane által megteremtett – ma demokratikus iskoláknak nevezett – szervezetek szakítanak azzal az iskolamoddal, amely arra épít, hogy az iskolában különböző rangú személyek vannak jelen: a felnőttek a tisztek, és a tanulók a közlegények, azaz közöttük hierarchikus kapcsolat van. A „tanár-tisztek” felelősek a tanulás módszereiért és tartalmáért, az osztályban és az iskolában uralkodó rendért, a „tanuló-közlegények” feladata pedig a tanulás és az engedelmesség. A demokratikus iskolamoddalban a tanárok és a gyerekek partnerek, és az egyoldalú tanári hatalom helyett a felelősség és a hatalom megosztott. A felnőttek funkciója részben más, mint a gyerekéké, de ez nem teremt közöttük merev hierarchiát. Mindezek az új elvek iskolai intézményekben is testet öltenek, mint az iskolai önkormányzat, vagy a közös konfliktusmegoldás és

igazságszolgáltatás intézményei. Egyáltalán önálló nevelési mód ez vagy vannak közös elemei más alternatív pedagógiákkal, mint a Dewey, Montessori, Steiner, Freinet nevével fémjelzett irányzatok? Hogyan fejlődött a demokratikus oktatás gyakorlata és gondolati bázisa, és milyen áramlatok vannak a mai mozgalomban. Miben különböznek egymástól a demokratikus nevelés ortodox és realista követői.

http://www.tani-tani.info/a_tanulasrol_a_szabad_iskolaban

Mi az a demokratikus nevelés?

Kerekasztal-beszélgetés Dr. Gyarmathy Éva, Dr. Trencsényi László, Knausz Imre, Saly Erika, Victor András, Kristóf Péter részvételével

Moderátor: Fóti Péter

Elnök, Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Egyesület

A demokratikus nevelés fogalmát körbejáró kerekasztal résztvevőit egy rövid definícióról fogom kérdezni, hogy utána a közönség is bekapcsolódhasson a beszélgetésbe. A rövid definíció öt pontja így hangzik: A demokratikus nevelés az osztályban azt jelenti, hogy a tanár a következő öt elvet teszi tevékenysége alapjává:

1. Ismerd meg a diákokat személyesen!
2. Hagyd, hogy a diákok döntsenek a tantermi szabályokról!
3. Kérdezd meg: Mit szeretnétek tanulni?
4. Adj több felelősséget a diákoknak!
5. Teremts lehetőséget az önkifejezésre!

Részletesebben lásd: <http://www.dem-nev.eu/mi-az-a-demokratikus-neveles/>

Személyközpontú attitűd és demokratikus nevelés – kapcsolódások és kérdések

Dr. Gádor Anna

pszichológus, tanár, a Carl Rogers Személyközpontú Óvoda és Általános Iskola alapítója

Lipták Erika

gyógypedagógus, tanár, a Carl Rogers Személyközpontú Óvoda és Általános Iskola vezetője

Iskolánk 1990-ben egy osztállyal indult azt a célt tűzve maga elé, hogy Carl Rogers személyközpontú szemléletét valósítsa meg a magyarországi oktatásban. Az iskola közel 28 éve alatt mindig fontos kérdés volt számunkra, hogy a személyközpontú szemlélet milyen viszonyban van a demokratikus nevelés alapelveivel. Hogyan kapcsolódik a két gondolatkör egymáshoz? A közös pontok, illetve eltérések milyen kérdéseket vetnek fel a mindennapi működésünkben? Intézményünkben fókuszban van az egyén és a közösség viszonya. A workshopon a személyközpontú szemlélet és a demokratikus nevelés tükrében vizsgáljuk meg a résztvevő felek (gyermekek, szülők, pedagógusok, segítők) kapcsolati rendszerét.

Élet a Malom-Alom demokráciájában (Beszélgetés gyerekekkel, szülőkkel és pedagógusokkal)

Ginterné Csorba Zsuzsanna
tanító, angolnyelv-tanár, Malom-Alom tanulócsoport

A téma a csoport 1 1/2 éve. Lehetőséget szeretnénk adni az érdeklődőknek az őszinte beszélgetésre. Adott egy működőképesnek bizonyult tanulócsoport, ami a demokratikus nevelés megteremtésének céljával szerveződött. Summerhill és más, külföldön eredményesen működő iskola mintájára a hazánkban megvalósíthatónak tűnő változat. Sikerek és nehézségek, öröмок és bánatok. Akit érdekelnek mindennapjaink, kérdéseiket a gyerekeknek, és szüleiknek is feltehetik.

Autonómia és szabad fejlődés

Dr. Gyarmathy Éva, PhD
klinikai és neveléslélektani szakpszichológus MTA TTK Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet
<http://www.diszlexia.hu>

Az oktatási rendszerünk jellemzője, hogy senki sem bízik senkiben annyira, hogy autonómiát merjen adni. Egyelőre a középkori szemlélet arat: irányítás, minősítés, büntetés, jutalmazás. A gazdasági életben azonban számos helyen bebizonyosodott, hogy az autonómia vállalható kockázat. A szabad fejlődés rendkívüli eredményekhez vezet. És vannak iskolák, ahol ugyanez történt

Mire van szüksége a gyerekeknek egy demokráciában?

Dr. Gyurkó Szilvia

Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány

Mivel hiányzik az erre irányuló oktatás, társadalmi szintű tájékoztatás, a gyermekjogok jelentése nem egyértelmű Magyarországon. Vajon tényleg elszabadul-e a pokol, ha a gyermekjogokra nagyobb hangsúlyt helyezünk az iskolákban? Nevelhetetlenné válik-e az a gyerek, aki ismeri a jogait? Vagy épp ellenkezőleg, a valódi demokrácia és a kiegyensúlyozott gyermekkor alapját jelentik a gyermekjogok. Mire és miért van szüksége egy gyereknek a demokratikus neveléshez - erről szól az előadás.

A játék és a mese együttes megjelenési módjai a nevelés különböző színterein

Workshop és kerekasztal

Kerekes Valéria

tanársegéd ELTE TÓK Neveléstudományi Tanszék LilaBuba Mesehely
<https://www.facebook.com/lilabuba.hu/>

A kisgyermekek életének alapvető lételeme a játék és a mese. E két dolog által nyújtott szabad és fantáziadús tartalom szinte az összes tevékenységüket valamilyen formában átszövi, segítve ezzel többek között az önbecsülésük és különféle megküzdési stratégiáik kialakulását, megalapozódását. Ennek segítésére szülő-és pedagógusként is számos eszköz áll rendelkezésükre. Előadásomban ezek megjelenési módjait tekintjük át számos gyakorlati példával ötvözve.

A szociális stílus felismerésének szerepe a gyermek önbecsülésének és küzdőképességének megalapozásában

Dr. Kádár Annamária

egyetemi adjunktus, pszichológus, tréner

David Merrill és Roger Reid amerikai szervezetszociológusok szociális stílusoknak nevezett CAPS modelljében a szociális stílusa az a ránk jellemző viselkedésmód, ahogyan a különböző helyzetekben és hatásokra reagálunk.

Senkit sem írhatunk le egyetlen, megváltoztathatatlan viselkedési stílussal, azonban néhány jellemző viselkedési mintát fel lehet ismerni az egyes típusokban, és ezek figyelembe vételével érdemes velük kommunikálni. Ez a modell azt segíti, hogy megismerjük egymás erősségeit és fejlődési feladatait, és megtanuljunk jól együttműködni olyan emberekkel is, akiknek a miénktől eltérő a kommunikációs stílusuk.

Műveltség és szabadság

Knausz Imre

egyetemi docens, Miskolci Egyetem BTK Tanárképző Intézet, a Taní-tani Online főszerkesztője

Két tézis mellett szeretnék érvelni az előadásomban: hogy a műveltség a szabadság feltétele, és hogy a hatékony műveltségközvetítés csak a szabadság pedagógiája révén valósítható meg.

Együttműködés, együttgondolkodás, új tanulási formák

Dr. Kolosai Nedda (adjunktus, ELTE TÓK Neveléstudományi tanszék); Dr. Darvai Sarolta, Dr. Feith Helga, Dr. Falus András

Mára szükségessé vált a tanulás és a tudásátadás alapvető megújítása az oktatás minden színterén, az általános iskola alsó tagozatától egészen a felsőoktatásig bezáróan. Vajon milyen képességekre lesz szükségük a felnövekvő generációknak az életben való boldoguláshoz? Milyen oktatási módszerekkel, pedagógiai szemlélettel, újragondolt tanulás felfogással valósítható meg, hogy elsajátíthassák ezeket a képességeket?

A bemutatásra kerülő programfejlesztési folyamat és gyakorlat szakmai elvei, módszertani lépései azoknak a társadalmi igényeknek, változóknak és változásoknak a kontextusában értelmezhetőek, melyekben megszületnek. Az oktatásban eszközölt változás, innováció tartalmainak megértéséhez, támogatásához szükséges a társadalomban megjelenő új igények feltárása, értelmezése.

A leggyakrabban említett 21.századi készségek (*McLoughlinés, Finlayson és van Kampen, 2012*) a kreativitás, az innovációs készség, a kritikus gondolkodás, a problémamegoldás, a tanulás elsajátítása, a kommunikációs készségek, a

szociális készségek az együttműködő társas munka (Csapó és Funke, 2017). A PISA felmérés feladatának tekintti, hogy a korszerű tudáskonceptió jegyében minden mérésnél egy-egy fontosabb negyedik innovatív területet is bevonjon a vizsgálatba, így került be a programba 2003-ban a komplex problémamegoldás, 2012-ben a dinamikus problémamegoldás, 2014-ben pedig a kollaboratív problémamegoldás. Ezen a területen az egyébként nem jól teljesítő magyar gyerekek még rosszabbul teljesítettek (Csapó, 2003, 2012, 2014) (Csapó és Funke, 2017). A tanulás alapvető megújítására van szükség, egy olyan újragondolt tanulásfelfogás meghonosítására, melyben meghatározó szerepet kap az együttműködés, a közös tudás alakítása demokratikus tanulóközösségekben, mert ezek azok a készségek, melyekre a mai magyar iskola még nem megfelelően készíti fel a fiatalokat. Többek között ezt a pedagógiai hiátust tudja betölteni a kortársoktatás a maga szakmódszertani eszköztárával, összhangban jelentős nemzetközi kutatások irányával, szemléletével, eredményeivel.

A kortársoktatás során létrehozott tanulóközösségek értelmezésünkben formális keretek között szerveződő másodlagos kiscsoportok, melyben az egymással interakcióban álló tagok közös célja a kortársoktatás gyakorlatának megvalósítása, azaz az egészségtudatos magatartás, a tanítható egészségkultúra alakítása, formálása. A kortársoktatási tanulóközösségre jellemző a meghatározott csoportstruktúra, a pedagógiailag demokratikus vezetési stílus. A demokratikus vezetési stílus a közösség tagjainak jogi egyenlőségén alapszik, miközben a tutor, a kortársoktató és a tanuló viszonya a tanulóközösségekben aszimmetrikus, más-más felelősségük és egymásra vonatkoztatott különböző szerepük miatt. A tanulóközösség összetartó erejét a közös célok és a csoportkohézió biztosítják. A tanulóközösségek tutorai, vezetői személyes példájukkal, valamint feladatválasztásukkal, indirekt irányítással, szakszerű segítségnyújtással, tudatos pedagógiai célokkal, tudatos pedagógiai irányítással, aszimmetrikus viszonyban komplementer kapcsolatban, demokratikus eszközökkel működtetik a tanulóközösségekben a tanulási, érintkezési viszonyokat és stílust.

Választások és döntések, avagy szabadság és demokrácia az óvodában

Kosztel Krisztina
szakvizsgázott óvodapedagógus

Az előadás témája pár mondatban: Egy óvodai vegyes csoport élete a választások és döntések tükrében. Ki, hogyan, mikor és miben tud választani,

dönteni. A megvalósítás feltételei és nehézségei. A workshop témája pár mondatban: Hogyan kezdünk hozzá és mikor: az óvodai demokratikus nevelés gyakorlati megvalósításának lehetőségei és korlátai, lépésekben.

A VUCA világ pedagógiája

Kristóf Péter
tréner, coach, szervezetfejlesztő

Az együttműködésre, a kölcsönös tiszteletre, a felfedezésre épülő pedagógiai paradigmák mindig is VUCA világban működtek. A változékonyság, a bizonytalanság, az összetettség és a többértelmitelenség elengedhetetlen összetevői a világ szabad és örömteli felfedezésének. A VUCA mozaikszó nem régi keletű, és jól írja le a negyedik ipari forradalom világát. Az interaktív előadás/workshop során arra keressük együtt a választ, hogy miként lehetne tudatosan felvállania a pedagógiai helyzetek szereplőinek ezt a régi/új paradigmát, a VUCA világot.

Párbeszéd a Waldorf-iskolában

Kulcsár Gábor
Waldorf-pedagógus, szakmai vezető
Waldorf Pedagógiai Intézet, Solymár

Az iskola a pedagógusok, a gyerekek és a szülők bizalomteljes együttműködése. A kölcsönös bizalom megszületése és fenntartása aktív folyamat és konstruktív közös munka eredménye. Ez a törekvés az alapja annak, hogy az iskolaközösség az öngazgatás valós és működő formáit megalkossa. A tartalom és a forma egysége jellemzi az önkormányzó Waldorf-iskolát.

Mérei Ferenc és a demokratikus iskola kísérlete, 1945-1948

Dr. K. Horváth Zsolt, PhD
társadalomtörténész, ELTE BTK

Témám az 1945 és 1948 között szárba szökkenő köznevelési reform tudományos háttérmunkája volna, melynek jelentős része a Székesfehérvárosi

Neveléstudományi Intézetben (SZNI) készítették elő. Röviden vázolnám az intézet történetét, jelentőségét, s utána a SZNI Lélektani Intézetében Mérei Ferenc vezette gyermeklélektani kutatások jelentőségéről szeretnék részletesebben beszélni, melynek egyik fundamentuma volt az ún. demokráciára nevelés.

Future of Education

Marko Koskinen

Finnish educator and the founder of Phoenix Online School. He has designed and programmed a new kind of online learning platform called Knowledge Constructors, which is directed to both homeschoolers and schools. He is also a member of the Council of the European Democratic Education Community.

We already understand quite well how we learn. This knowledge has not however been implemented in the education system. Marko Koskinen will be presenting a vision of the future of education which will be based on research and experience on learning and interaction. The education in the future will be at the same time more personalized and more social, and it will be mostly based on self and peer evaluation and cooperation. It will use modern technology but in a way which supports interaction and peer learning. It will emphasize students' well-being and joy of learning and be free of artificial or bureaucratic limits and it will be mostly self-directed.

Demokratikus kommunikáció

Vitaindító és kerekasztal-beszélgetés Dr. Bajzáth Angéla, Kereszty Zsuzsa, Kiss Fanni Fruzsina részvételével

Dr. Lehmann Miklós

Tanszékvezető, ELTE TÓK, Társadalomtudományi Tanszék

A demokratikus oktatás egyik lényeges kérdése, mennyire demokratikus az oktatás szereplői közt kialakuló kommunikáció. Előfordulhat, hogy a megcélzott oktatási-nevelési alapelvek már a kommunikatív viselkedés nyelvi és metanyelvi elemein vakvágányra kerülnek; így komoly akadályt képezhet, ha az iskolák – megszokott szervezeti struktúrájukból vagy nevelési módszereikből fakadóan, – nem képesek a demokratikus kommunikációt megvalósítani. Hiába alakulnak például diák önkormányzatok, érdekvédelmi szervezetek vagy más hasonló intézmények, hiába oktatják a gyermekeknek a társas viselkedés

demokratikus alapelveit, ha közben a kommunikáció megmarad egy hierarchikus, az intézmény centralizált szervezeti felépítését tükröző vagy a tekintélyelvhez köthető rendben. Ezért az oktatás szereplőinek érdemes tudatosítaniuk önmagukban, mivel jellemezhető a demokratikus kommunikáció, milyen feltételek szükségesek a megvalósulásához, miként lehet megszervezni a társas érintkezés demokratikus formáit; így nagyobb esély lesz a valódi demokratikus iskolákra is. Ugyanezen elvek alapján kell megszervezni az órai munka kommunikációját, a tanítás-tanulás demokratikus nyelvét. Ezek nélkül a demokratikus intézmények és a demokratikus oktatás csupán látszólagosan, az intézményi struktúra szerint demokratikusak, működésük szerint azonban nem nevezhetők annak.

Hazai demokratikus intézmények tapasztalatai

Kerekasztal-beszélgetés Ginterné Csorba Zsuzsanna, Kosztel Krisztina, Szlaukó Mónika, Virágh Szabolcs részvételével

Dr. Mattasits Annamária

Jogász, pedagógus, IT mérnök, közgazdász

Úgy gondolom, hogy a gyerekek - kortól függetlenül - ugyanolyan autonómiával rendelkező személyiségek, mint a felnőttek. A demokratikus nevelésű intézmények egyik legfontosabb szerepének azt tekintem, hogy ezekben az intézményekben a pedagógusok ilyen szemmel tekintenek a diákokra és önmagukra. Nem titkolt vágyam, hogy a demokratikus nevelésű szemlélet a családok működésébe is beépülhessen, bízom benne, hogy a konferenciánk gondolatébresztő előadásai és workshop-jai segítségül szolgálnak majd mindehhez. Úgy vélem, hogy a demokratikus nevelés értékei szerinti élet, a felnőttek és a gyerekek szempontjából is egy biztonságos, nyugodt és kiszámítható környezetet eredményez, amelyben mindenki jól érzi magát.

Kerekasztal beszélgetésünk során a hazai demokratikus intézmények képviselőivel arról társalgunk majd, hogy az álmokból, vágyakból, ötletekből hogyan válik valóra egy demokratikus nevelésű óvoda, avagy iskola.

Szó lesz arról, hogy a gyakorlatban hogyan működnek azok az elvek, amelyek az intézmények működésének alapjául szolgálnak, pl. meg kell-e "tanítani" a diákoknak, hogy hogyan élhetnek a szabadságukkal úgy, hogy az ne sértse a másik ember szabadságát. Az intézmények létrehozása vagy a demokratikus szemléletű oktatás bevezetése során léptek-e fel akadályok, a működésük során milyen nehézségekkel kellett vagy kell a vendégeimnek szembenézniük és megküzdniük, milyen megoldási módszereket találtak mindezekre, illetve azok közül melyek váltak be az adott közösségben.

Milyen sikereket értek és érnek el a napi munkájukban, melyek azok a pozitív visszajelzések, felemelő pillanatok, amikor arra gondolnak vendégeim, hogy igen, megérte az összes munka és a befektetett rengeteg energia, hogy ezt az utat választották.

Beszélgetni fogunk arról is, hogy milyen a jó iskola, ahol a saját útjukat járhatják a gyerekek, ahol egyénileg fejlődhetnek, ahol komolyan veszik őket, ahol hagyják a gyerekeket a saját természetük alapján működni és mennyiben más a pedagógusok szerepe, munkája a hagyományos, tekintélyelvű iskolával összehasonlítva, hogy sokkal inkább segítő és támogató, mint oktató és számonkérő. Majd beszélgetésünk végén a vendégeimet, a jövőbeli terveikről is megkérdezem.

Végül pedig álljon itt néhány sor, bemutatni azt, hogy mi, akik így neveljük a gyermekeinket, szülőként és pedagógusként, miért tesszük ezt:

A demokratikus nevelésű családokban felnőtt és ezen intézményekből kikerült gyerekek függetlenek, szabad személyiségűek, felelősek, figyelnek magukra és egymásra, nyitottak a világra, elfogadóak, magabiztosak, határozottak, kellő önismerettel és önbizalommal rendelkeznek, önálló nézeteik vannak, melyeket képesek megvédeni, érvelnek és megmagyaráznak, mégis meggyőzhetőek és együttműködők, önállóak és a közösségük aktívan tennivágyó, hasznos és megbecsült tagjai. Rendelkeznek mindazokkal a tulajdonságokkal, amelyek a boldog és sikeres élethez elengedhetetlenek, és ennél többet nem is kívánhatunk a gyerekeink számára, akár szülőként, akár pedagógusként töltjük velük az időnket.

A kultúraátadás lehetetlensége

Nahalka István, CSc
oktatáskutató

Az utóbbi hetekben, hónapokban sokat foglalkoztam azzal a kérdéssel, hogy miképpen változott meg az iskola eredeti, "kultúraátadó" funkciója, és ez mit jelent az intézményes nevelés gyakorlatában. Arra gondolok, hogy ma már anakronizmus (régóta az, de nem biztos, hogy észrevettük) arról beszélni, hogy az iskola feladata egyfajta kultúra, egyfajta erkölcsiség, egyfajta világlátás, egyfajta értékrend "átadása", ez ma már lehetetlen, a társadalom visszavonhatatlanul multikulturálissá vált, és nemcsak abban az értelemben, hogy a fejlett országoknak bevándorlók tömegeivel kell számolniuk. Erre a már önmagában is nagyon jelentős, paradigmaváltást sürgető változásra csak

rarakódik, hogy alapvetően átalakult a tanulásról és ezzel együtt a szocializációról alkotott képünk, felfogásunk a konstruktivizmus elterjedésével. E fejlemények középpontjában pedig a szabadság, a demokratikus nevelés áll.

Demokrácia az élet kezdetén

Interaktív workshop

Novák Julianna

perinatális szaktanácsadó, dúla

Az interaktív beszélgetés során felelevenítjük a régi szülési szokásokat, beszélünk a mai hazai szülészeti gyakorlatról és fantáziálunk a jövő lehetőségeiről. Mit tehetünk mi magunk annak érdekében, hogy szülővé válásunk idején a minél szélesebb körből származó hiteles információk birtokában tudatos, felelős és kompetens döntéseket tudjunk hozni utódaink és saját magunk testi-lelki egészségének megőrzése érdekében? Hogyan működhet a szülés-születés csodája energiakútként mindazok számára, akik bátran merítenek belőle?

A rövid találkozó célja annak elősegítése, hogy a szülés-születés élménye minél többeknek a természet csodája maradjon, és az emberi kapcsolatok bölcsőjében minél tovább ringatózhatson mindenki a kipottyanás veszélye nélkül.

Nehezen nevelhető gyermekek egy demokratikus osztályban

Dr. Neszt Judit, PhD

főiskolai adjunktus, Neumann János Egyetem Pedagógusképző Kar

A nehezen nevelhető gyermekek számára az autokratikus nevelési stílus és a merev szabályrendszer gyakran az iskolai magatartás további romláshoz vezetnek. Mi történik, ha nem akarjuk rájuk erőszakolni a saját szabályainkat, és beleszólhatnak a mindennapi iskolai életbe? Valóban arra van-e szükségük, hogy kemény kézzel fogjuk őket, vagy inkább tanítsuk meg őket az önszabályozás nem túl egyszerű feladatára? Miért hatékony eszköz ebben a demokratikus osztálymodell, és a bátorító nevelés, mit várhatunk az alkalmazásuktól? Ezekre e kérdésekre igyekszem tapasztalataim alapján választ adni előadásomban.

Erőszakmentesség egy izraeli iskolában

Páll Gábor

pedagógus, tréner, a Rogers Személyközpontú Oktatásért Alapítvány munkatársa

Két nagy szenvedélyem van: az egyik a demokratikus iskola ideálja, a másik az erőszakmentes kommunikáció. 2017 tavaszán Izraelben, a Hadera Demokratikus Iskolában jártam, ahol találkoztam azzal, hogy miként lehet ezeket kombinálni a gyakorlatban. Álomszerű. Rövid előadásomban arról szeretnék beszélni, hogy miért vagyok szerelmes a demokratikus iskola modellbe és hogyan lehet „fegyelmelni” erőszakmentes kommunikációval.

A digitális transzformáció gyakorlata a magyar közoktatásban - egy pedagógiai kísérlet beszámolója

Prievara Tibor

középiskolai tanár

Milyen lehet az oktatás, ha teljesen digitalizáljuk? Erre keressük a választ. Egy pedagógiai kísérletről kaphatnak képet a résztvevők. Nehézségek, feltételek, és a napi pedagógiai gyakorlat teljes újragondolása. Mindezt a magyar közoktatás keretein belül. Ilyen (is) lehet az iskola 2.0.

Játssz, hogy érezz, hogy tanulj, hogy élj!

Rémán Izabella

a Gyermekkor Ökológiája és Lelkesedés * Tanulás * Szabadság könyvek munkatársa

www.gyermekkorokologiaja.com

Mi a különbség a szabad játék és a játékosítás között? Miért létszükségletünk játszani? Miért nem érdemes játékosítani?

Pozitív emlékek, jó gyakorlatok

Workshop

Saly Erika
pedagógus

Victor András
Főiskolai tanár

Szabadság? Demokrácia? Mindez együtt az oktatásban? És a családban? A műhely során felidézünk pozitív tanulási helyzeteket, amelyekben jól éreztük magunkat. Keresünk, kínálunk bevált jó gyakorlatokat, amelyek mindegyike másként született, de talán ugyanaz a gyökerük: elismerni a másik ember autonómiáját, s örömmel tanulni társas kapcsolatokban.

Néhány történelmi tapasztalat demokratikus nevelést megkísérlő iskolákról

Dr. Trencsényi László, CSc, PhD
címetes egyetemi tanár Magyar Pedagógiai Társaság

Az előadás azokat az iskolademokrácia-kísérleteket idézi fel, melyek a létező szocializmus utolsó szakaszában, mondhatni újbaloldali ihletésre születtek (makarenkoista, korczakista, sztehlóista hagyományok nyomán). Szó kerül a Kertész utcáról, Szentlőrincről, Dombóvárról, a pécsi NEVKO-ról. Majd a rendszerváltás utáni kísérletek erényeit és buktatóit mutatom be a budaörsi EGYOSZ példáján.

Demokratikus forradalom a tanteremben

Váczai Dorottya
Neteducatio, Madách Tánc- és Színművészeti Szakgimnázium

2016 telén a demokratikus nevelés témájában belefogtam egy online pedagógus továbbképzés fejlesztésébe. Éppen ekkor saját osztállyal meglehetősen válságos időket éltünk át. Előadásomban szeretném megosztani tapasztalataimat arról, hogy a demokratikus nevelés alapelveinek alkalmazása hogyan vezetett ki minket a válságból, hogyan változtatta meg gyökeresen csoportunk dinamikáját, a hétköznapijainkat és a tanárságról való gondolataimat. Emellett arra is szeretnék rávilágítani, hogy a közoktatásban is

ugyanúgy helye van ezeknek az alapelveknek, mint egy demokratikus vagy magániskolában és nem kerül se plusz pénzbe, se többletidőbe, nem kell hozzá kréta, kivetítő, wifi vagy tankönyv. Itt az idő a szemléletváltásra.

A demokratikus viszonyulás életkori és szituációs változatai

Victor András, PhD

Főiskolai tanár

Igazi demokratikus viszony csak autonóm felnőttek között alakulhat ki. Ha a felek életkora és/vagy autonómia-szintje különböző, akkor bonyolultabb a helyzet. A) Különböző életkorú gyerekek egymással vagy felnőttekkel való kapcsolatában; B) illetve tanár-diák, tréner-versenyző, vezető-beosztott stb. relációk esetén akár egymástól nagyon eltérő értelmezése is lehet a demokráciának.

Egy demokratikus iskola dilemmái a 21. századi Magyarországon

Virágh Szabolcs

tanár, pszichodráma-vezető, a Kürt Alapítványi Gimnázium pedagógiai vezetője, a Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Egyesület alapító tagja

Hogyan lehet demokratizálni egy középiskolát, ami addig az országban szokásos, antidemokratikus módon működött? Hogyan lehet az iskolapolgárok (diákok, szülők, felnőtt munkatársak) igényeire szabni az ott folyó mindennapi életet? Hogyan lehet bevonni a döntéshozatalba a diákokat? Hogyan lehet ezzel összhangban olyan pedagógiai programot írni, amit az oktatási államtitkárság akkreditál? Ilyen kérdések és dilemmák mentén bemutatom a Kürt Alapítványi Gimnázium gyakorlatát és az ennek hátterében álló ötéves szakmai-pedagógiai munkát."

Tanulmányok az iskolagyűléshez

Jason Preater: A te demokratikus gyűlésed

Több és jobb demokratikus gyűlésre van szükségünk. Ebben az írásban leírom, hogy hogyan állhatod fel azt a demokratikus gyűlést, amelyen a Summerhill iskola gyűlése mintájára működik.

1. Ki és miért fog részt venni a demokratikus gyűlésen? Döntsd el, hogy kit hívsz oda, MIELŐTT az első gyűlést meghirdeted.
2. Készítsd elő a dolgokat, mielőtt az első gyűlést meghirdeted. Valakinek vezetnie kell a gyűlést, amikor az első döntéseit hozza, vagy különben az egészből bicegés és kalimpálás lesz. Mivel te olvasod ezt, valószínű, hogy te leszel az aki vezeti majd a gyűlést.
3. Alapozd meg a dolgokat;
  - Szükségünk lesz egy levezető elnökre. Válasszatok egy elnököt. Aki elnök lesz, az nem kommentálhatja a megbeszélte témákat, a nélkül, hogy letenné hivatalát. A levezető elnök feladata, a felszólalók felszólítása (kézfelemelő), a felmerülő javaslatok regisztrálása, a rend fenntartása és a beszélgetés vezetése (idege).
  - Szükség lesz egy jegyzőre (titkárra). Válasszatok egy titkárt. A titkár vezeti a gyűlés jegyzőkönyvet. Ez a vita, a javaslatok és a szavazások eredményét tartalmazza. A titkárnak képesnek kell lenni gyorsan és röviden jegyzeteket készítenie.
  - Határozd meg a levezető elnök és a titkár megbízatási periódusait. Summerhillben ez általában egy hét. Én ezt jobban szeretem, mint azt, ami más helyeken ebbe a különleges helyzetbe hoz valakit egy félévben (trimeszterben), vagy egész évben.
4. Állapodjatok meg eljárásokban. Itt néhány elv Summerhillből, de ha egyszer megvan az elnök és a titkár, akkor mindezeket meg lehet vitatni a saját iskolád/osztályod gyűlésében, és el lehet ezektől térni.
  - Ha valamit a gyűlés elé akarsz terjeszteni, akkor meg kell keresned a titkárt a gyűlés ELŐTT!

- Amikor az általad előterjesztett probléma kerül sorra, akkor azt egyszerűen és világosan elő kell terjesztened
- A gyűlésvezetőnek joga van a beszélgetést korlátozni, ha úgy érzi, hogy az ismétlődéseket tartalmaz.
- Ha valaki ki akar menni a gyűlésteremből, akkor erről meg kell kérdeznie a gyűlésvezetőt.
- Fel kell emelned a kezed, ha beszélni akarsz.
- Nem szabad keresztbe beszélni. Ez azt jelenti, hogy nem válaszolhatsz valakinek a felszólalására a nélkül, hogy ne emelnéd fel újra a kezed (és kapnál szót). (Ugyancsak tilos magánbeszélgetéseket folytatni, zavarva ezzel a gyűlést, emelve a zajszintet).
- A gyűlésvezető felhívására elő kell terjeszteni megoldási javaslatokat, amiről az egész közösség szavaz. Mindenkinek egyenlő szavazati joga van.
- A szavazás többségi elv szerint megy. (Az a javaslat győz, amely többet kap 50%-nál)
- Ha egy döntés a te károdra történt, akkor fellebbezhatsz, de ez nem jelenti azt, hogy a döntés érvénytelen.
- A gyűlés választhat bizottságokat, amely gyakran visszatérő ügyekért felelős. A választásnak nem kell feltétlenül a gyűlésen történnie.
- Legyen egy törvénykönyv. Ez az a hely, ahol lerögzítjük az elfogadott döntésüket, amit a közösség elfogadott. Nem kell, hogy különösen szép legyen, de egy nyilvános helyen lehetővé kell tenni azt, hogy azt mindenki tanulmányozza.

Mondtam az elején, hogy a legelső dolog elhatározni, hogy kit hívsz meg a gyűlésre. Ez az én véleményem, de lehet ellentmondani. A summerhilli gyűléseken nincsenek ott a szülők, a látogatók, vagy az iskolai személyzet. Ha máshogy vélekedsz, akkor persze az iskola is más lesz.

A többi pont, amit elmondtam, technikai jellegű, de az, hogy kit hívsz meg a gyűlésbe az egy érzelmi jellegű döntés. Sok demokratikus projekt feneklik meg azon, hogy túl sok mindenkit hívnak meg. (inclusiv). Jó okai vannak, hogy a

postás a helyi doktor vagy mások ne legyenek a gyűlés résztvevői. Jó okai vannak, hogy ne legyen túlzottan sok felnőtt hang egy demokratikus iskolában.

Fordította: Fóti Péter

Forrás: <http://summerhilldemocratics.net/2015/12/27/your-democratic-meetings/>

Kapcsolódó oldalak:

- [Jason Preater: Demokratikus gyűlések mindenütt?](#)
- [Summerhill a Nők Lapjában](#)
- [Fóti Péter – Fóti Mihály – Miskolczy Zsuzsanna: Iskola- és osztálygyűlési kiskaté](#)

Jason Preater: Demokratikus gyűlések mindenütt?

Egy demokratikus társadalomnak alapeleme kellene, hogy legyen a demokratikus gyűlés. Akkor miért lehet olyan ritkán jól működő demokratikus gyűlésre bukkanni? Legyen az munkahelyen, szervezeteknél, szomszédok közt vagy akár barátok csoportja esetében, a demokratikus döntéshozás siralmas állapotban van. Hadd mutassam meg ezt néhány példával.

A KERÜLETBEN

A héten lakóközösségi gyűlésen voltam. Ezek a “közösségek” távol állnak attól, amire a nevük utal. A közösség csak azért létezik, mert a spanyol életben oly gyakran szerepet játszó lakótelepi lakások osztoznak a közös körülményekben, szolgáltatásokban és a felelősségben. a szomszédok mindegyike éli a saját életét, és bár a liftben vagy lépcsőházban üdvözlök egymást, nincs különösebb érzelmi vagy társasági kapcsolat köztük.

Ez nem is számít. A demokratikus gyűlések azért vannak, hogy kiegyenlítsék az emberek közti különbséget és egy közösségben többségi szavazattal döntésre tudjanak jutni. A közösség elnöki posztja évente változik. Az említett 9 emeletes épületben ez emeletről emeletre halad úgy, hogy az egy szinten lévő 3 lakásból valaki lesz a pénztáros, egy másik pedig az elnök. A pozíciókat nem megszavazzák, hanem önként vállalják.

Ennek van értelme, hasonlóan az athéni demokráciához: mindenki résztvevő; nincs korlátozás tehetség vagy tapasztalat alapján; senki nem lehet "vezető" egy évnél hosszabb ideig; a pozíciókért nem jár fizetség, tehát nem csábít a korrupció vagy a profizmus.

És a gyűlések mégsem működnek. Azért nem, mert nem figyelnek azokra az egyszerű módszerekre, amiket bármelyik summerhilli gyerek észre venne:

- Nincs egy olyan elnök, aki pártatlanul viszonyul minden felszólalóhoz.
- Az emberek nem jelzik kézfeltartással beszédszándékukat.
- Nem napirend szerint haladnak.
- Amíg valaki beszél, a többiek kisebb csoportokban beszélgetnek.
- Szavazás nélkül hoznak döntéseket.
- A résztvevők késnek és engedély nélkül távoznak.
- Nincs elfogadott módja a bizottságok létrehozásának.

Egyéb posztokban már kitértem rá, hogy működik mindez Summerhillben. Summerhillben az Elnök csak akkor szólalhat fel, ha arra az időre lemond a posztjáról. Ez elengedhetetlen a Gyűlés működtetése szempontjából. Az Elnök irányítja a Gyűlést, megadja az irányt és a célt, ill. a résztvevők által felvetett információhalmazból kiválasztja a lényegét: mi a pusztá hozzászólás, mi tanács, és mi az indítvány, javaslat.

A lakógyűlésen, ahol jelen voltam, a fentiek közül egyet sem alkalmaztak, mert nem volt elnök. a résztvevők láthatólag úgy gondolták, csak akkor hallgatják meg őket, ha másoknál hangosabban beszélnek. A témába nem vágó dolgokról beszéltek, és minden felvetett téma sajnos az önös érdekeik előtérbe helyezők irányába haladt.

Nem értették a különbséget a hozzászólás és a javaslatkérés között. Ez nem az ő hibájuk: egyszerűen csak nincs gyakorlatuk a módszerben. Ki hibáztathatná őket, mert azt hiszik, az nyer, aki a lehangosabban kiabál. Viszont nyilvánvaló, hogy ilyen módon ez a gyűlés nem működik!

ÓVAKODJ A DEMOKRATIKUS FŐNÖKTŐL!

Nem hiszem, hogy ez egy különösen rossz gyűlés lett volna, hiszen találkoztam már hasonlókkal más környezetben. Voltam munkaértekezleteken, pl. ahol egyértelmű cél volt a tanítási tapasztalatok megosztása, de a központ igazgatója saját célját ásta alá közbeszólásaival, ítélezésekkel és végső összegzésével. A szomorú az, hogy a legtöbben ezt is várják el, és nem is csodálkoznak rajta. Csak az jön rá, hogy mennyire unalmas és eredménytelen is ez a „főnökösödés”, aki már dolgozott olyan rendszerben, ahol ez nem létezik. Önellentmondást tartalmazó kommunikációhoz vezethet, ha „főnök” olyan érzelgős, merev felnőtt, aki népszerűsége tör és mindent saját elgondolása szerint csináltat. *(Bateson „kettős-kötés” elmélete)*

Másrészt eszembe jut a felfüggesztett parlament, amit a múltkori spanyol választások eredményeztek. Azt hiszem, ha az emberek ilyen alacsony szinten képztettek az alapvető demokratikus folyamatok terén, igen kis remény van a demokráciára nagyobb méretekben. Népamítóknak, leendő zsarnokoknak és macsó „főnököknek” ugyanaz a szomorú sora vár ránk, amit eddig is tapasztaltunk. És meg fogjuk érdemelni.

Az egyik legerősebb érv a demokratikus nevelés mellett- a velejáró plusszokkal együtt, mint az egyenlőség, a tisztelet és a szabadság- az, hogy egyszerűen jobbá tenné az életet, ha az emberek tudnák, hogy hozzanak döntést konfliktus nélkül. Neill-nek az állítása, hogy Summerhill képes megváltoztatni a világot, az egyike azoknak, amikkel leginkább egyet tudok érteni.

Fordította: Ginter Zsuzsa

Forrás: <http://summerhilldemocratics.net/2015/12/24/democratic-meetings-in-the-world/>